

การวิเคราะห์เส้นทางการส่งออกกุ้งกุลาดำมีชีวิต ไปยังประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ด้านตรวจสัตว์น้ำท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ
ศูนย์บริหารจัดการด้านตรวจสัตว์น้ำเขต 2 (กรุงเทพมหานคร)
กองควบคุมการค้าสัตว์น้ำและปัจจัยการผลิต กรมประมง

บทนำ

กุ้งกุลาดำ (ชื่อสามัญ: Black Tiger prawn; ชื่อวิทยาศาสตร์ *Penaeus monodon*) เป็นกุ้งทะเลขนาดใหญ่ มีหนวดหลายจางมากไม่เด่นชัด แก้มอยู่ในแนวระนาบ และสันที่อยู่สองข้างโคนกรรียวเกือบถึงพินกรีอันหลังสุด ซึ่งมีสันแนวข้างเฉียงขึ้นไปทางนัยน์ตา นอกจากนี้มีลักษณะอื่น ๆ ที่เด่นชัดคือ ลำตัวสีแดงอมน้ำตาลถึงน้ำตาลเข้ม เป็นเปลือกเกลี้ยงไม่มีขน มีลายพาดขวางด้านหลังประมาณ 9 ลาย และสีออกน้ำตาลเข้มข้างแถบสีขาว ด้านบนของกรีมีพิน 6-8 ซี่ ด้านล่างมี 2-4 ซี่ ขอบปลายหางและขาว่ายน้ำมีขนสีแดง และมีขนาดตัวประมาณ 18 - 25 เซนติเมตร สันกรรียวเกือบถึงคราเปสมีสันตับ (Hepatic Crest) ยาวตรงขนานไปกับลำตัว หนวดยาวสีดำไม่มีลายชัดเจน ขาเดินมีสีแดงปนดำ ขาว่ายน้ำมีสีน้ำตาลปนน้ำเงินโคนสีขาว ขาเดินคู่ที่ห้าไม่มี exopod มีลักษณะสำคัญในการจำแนกชนิดคือ ลำตัว มีแถบสีพาดขวาง แบ่งเป็นข้อปล้องชัดเจน สันที่ส่วนหลังของกรี (Postrostral Ridge) ไม่มีร่องกลาง สันที่เฮพพาทิดยาวโค้ง สีขณะที่มีชีวิตของกุ้งกุลาดำโตเต็มวัย ลำตัวสีเข้ม (น้ำตาลเข้ม) ส่วนของเปลือกคลุมหัวและลำตัวด้านบน มีแถบสีอ่อนพาดขวางสลับกับแถบสีน้ำตาลเข้มเกือบดำตลอดตัว ส่วนที่เหลือสีน้ำตาลอ่อนสลับกันในวัยรุ่นหรือยังไม่โตเต็มที่อาจเป็นสีฟ้าอมน้ำเงิน หรือมีลายขวางตลอดลำตัว กุ้งกุลาดำพบแพร่กระจายทั่วไปในเขต Indo-West Pacific ตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้ของทวีปแอฟริกา ประเทศอินเดีย ประเทศปากีสถานถึงประเทศญี่ปุ่น หมู่เกาะมาเลเซีย ประเทศอินโดนีเซีย นิวกีนิถึงตอนเหนือของออสเตรเลีย ออสเตรเลียถึงตอนเหนือของอ่าวมอริตัน ประเทศ ครีนสแลนด์ และประเทศไทย กุ้งกุลาดำโตเต็มวัยชอบอาศัยพื้นดินโคลน โคลนปนทราย ในทะเลลึก วัยอ่อนเป็นแพลงก์ตอนว่ายน้ำได้อย่างอิสระ วัยรุ่นเคลื่อนย้ายเข้าสู่ชายฝั่งเพื่อเลี้ยงตัว และเดินทางกลับสู่ทะเลเมื่อโตเต็มวัย เพื่อผสมพันธุ์

การจำแนกชั้นทางวิทยาศาสตร์

Kingdom: Animalia

Phylum: Arthropoda

Subphylum: Crustacea

Class: Malacostraca

Order: Decapoda

Suborder: Dendrobranchiata

Family: Penaeidae

Genus: *Penaeus*

Species: *P. monodon*

ความสำคัญทางเศรษฐกิจ

กุ้งกุลาดำเป็นสัตว์น้ำที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจมากชนิดหนึ่งในบรรดาสัตว์น้ำทั้งหลาย ความต้องการบริโภคกุ้งกุลาดำทั้งภายในประเทศและต่างประเทศได้เพิ่มขึ้นทุกๆ ปี แต่ปริมาณการจับกุ้งกุลาดำจากธรรมชาติ และจากการเพาะเลี้ยงยังไม่เพียงพอต่อการบริโภคและการส่งออก เป็นผลให้มีการพัฒนาการเลี้ยงกุ้งกุลาดำโดย

ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้าช่วยเพื่อเพิ่มผลผลิตให้สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดโลก กุ้งกุลาดำเป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจหลักที่สร้างรายได้จากการส่งออกสินค้าสัตว์น้ำให้กับประเทศไทยมากเป็นอันดับหนึ่งนับตั้งแต่ปี 2534 เป็นต้นมา เนื่องจากเป็นสัตว์น้ำที่ได้รับความนิยมบริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศทั่วโลก โดยมีการพัฒนาจากการทำนากุ้งธรรมชาติที่ใช้พันธุ์กุ้งที่มีอยู่ในน้ำทะเล มาสู่ธุรกิจด้วยการเลี้ยงแบบหนาแน่น (intensive culture) ที่มีการใช้ลูกพันธุ์ที่ได้จากโรงเพาะฟักมาปล่อยลงสู่บ่อเลี้ยง ต่อมามีปัญหาเรื่องสายพันธุ์และโรค ทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่เปลี่ยนจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำมาเป็นกุ้งขาว

กุ้งกุลาดำ และกุ้งขาวมีชีวิต เป็นที่ต้องการในตลาดสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยเฉพาะมณฑลกวางโจว เซินเจิ้น ปักกิ่ง เป็นอย่างมาก ซึ่งกุ้งกุลาดำมีชีวิตจะมีผู้มารับซื้อถึงฟาร์มโดยให้ราคาสูงกว่ากุ้งแช่เย็น ผลให้อุตสาหกรรมเลี้ยงกุ้งไทยมีแนวโน้มการผลิตที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับสามารถรับมือและแก้ไขปัญหาโรคตายด่วน หรือ อีเอ็มเอส ได้ดีกว่าประเทศอื่น และคาดว่าผลผลิตกุ้งไทยจะดีขึ้นตามลำดับในอนาคต

ตารางที่ 1 ราคาซื้อขายกุ้งกุลาดำมีชีวิตเพื่อส่งไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน

ขนาด (ตัว/กก.)	ราคา (บาท)
27-31	350
32-35	330
36-44	280
45-49	270
50-54	265+
55-60	260+
60-64	255+
65-70	250+

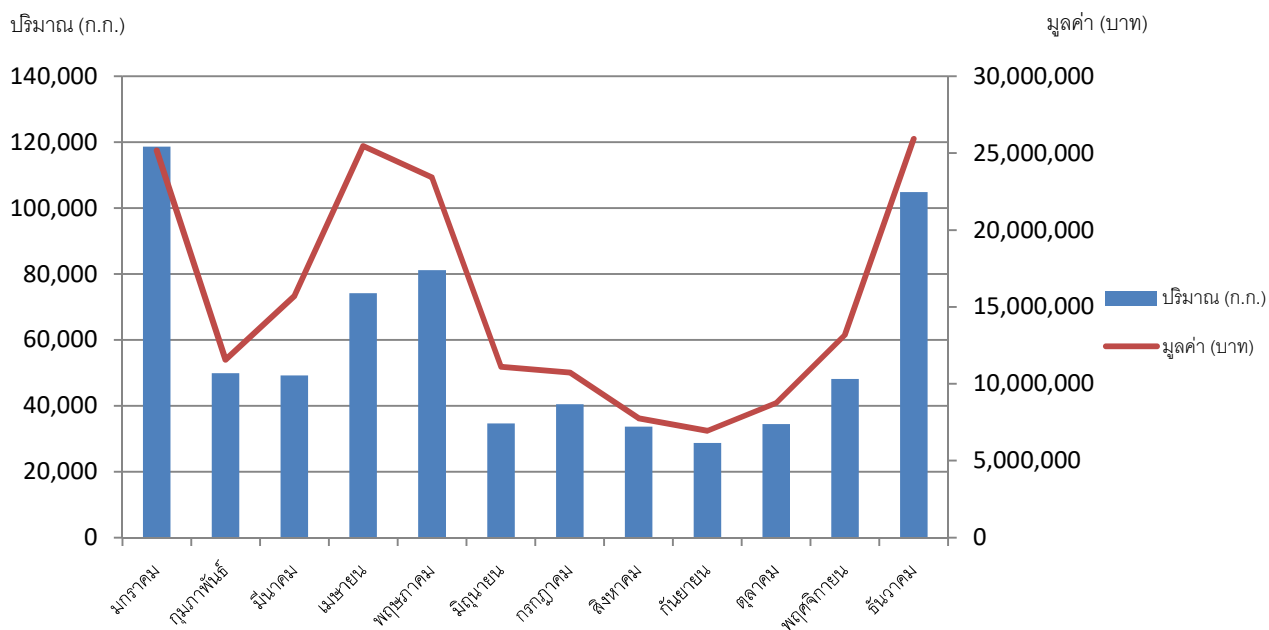
ที่มา: Facebook กลุ่ม ช่วยกันเลี้ยงกุ้ง วันที่ 26 มกราคม 2561

ปริมาณและมูลค่าการ ส่งออกกุ้งกุลาดำมีชีวิตไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน ปี พ.ศ.2560

ปี พ.ศ. 2560 มีปริมาณการส่งออกกุ้งกุลาดำมีชีวิตไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน รวม 697,872.50 กิโลกรัม คิดเป็นมูลค่ารวม 185,769,430.84 บาท โดยเดือนที่มีปริมาณการส่งออกสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ มกราคม ธันวาคม พฤษภาคม เมษายน กุมภาพันธ์ มีปริมาณส่งออก 118,650.50, 104,875.00, 81,120.50, 74,144.00 และ 49,871.00 กิโลกรัม ตามลำดับ โดยมีมูลค่าการส่งออก 25,183,099.80, 25,931,471.26, 23,421,132.85, 25,472,962.27 และ 11,569,421.73 บาท ตามลำดับ (ตารางที่ 2 และภาพที่ 1)

ตารางที่ 2 ปริมาณและมูลค่ากุ้งกุลาดำส่งออกไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน เดือนมกราคม – ธันวาคม พ.ศ. 2560

เดือน	ปริมาณ (กิโลกรัม)	มูลค่า (บาท)
มกราคม	118,650.50	25,183,099.80
กุมภาพันธ์	49,871.00	11,569,421.73
มีนาคม	49,206.00	15,713,006.00
เมษายน	74,144.00	25,472,962.27
พฤษภาคม	81,120.50	23,421,132.85
มิถุนายน	34,673.50	11,106,357.99
กรกฎาคม	40,430.00	10,740,620.82
สิงหาคม	33,630.00	7,757,222.55
กันยายน	28,708.00	6,941,605.46
ตุลาคม	34,438.00	8,750,372.17
พฤศจิกายน	48,126.00	13,182,157.94
ธันวาคม	104,875.00	25,931,471.26
รวม	697,872.50	185,769,430.84

รูปภาพที่ 1 ปริมาณและมูลค่ากุ้งกุลาดำที่ส่งออกไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน เดือนมกราคม – ธันวาคม พ.ศ. 2560

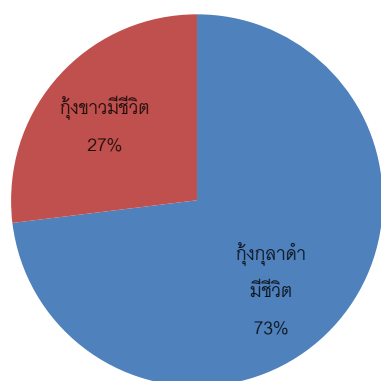
เปรียบเทียบปริมาณและมูลค่ากุ้งทะเลมีชีวิตส่งออกไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน พ.ศ. 2560

กุ้งกุลาดำเป็นกุ้งทะเลที่มีปริมาณการส่งออกสูงสุด มีปริมาณ 697,872.50 กิโลกรัม มูลค่า 185,769,430.84 บาท คิดเป็นร้อยละ 73 และร้อยละ 84 ตามลำดับ ของปริมาณและมูลค่าการส่งออกกุ้งทะเลไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนทั้งปี รองลงมาได้แก่ กุ้งขาวมีปริมาณการส่งออก 257,439.00 กิโลกรัม มูลค่า 36,491,682.31 บาท คิดเป็นร้อยละ 27 และร้อยละ 16 ตามลำดับ (ตารางที่ 3 และภาพที่ 2)

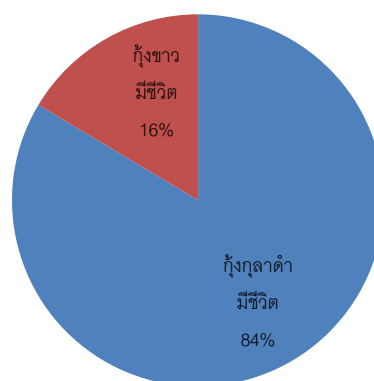
ตารางที่ 3 ปริมาณและมูลค่ากุ้งทะเลมีชีวิตส่งออกไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน ปี พ.ศ.2560 จำแนกตามชนิดกุ้งทะเล

ชนิดกุ้งทะเลมีชีวิต	ปริมาณ (ก.ก.)	มูลค่า (บาท)
กุ้งกุลาดำมีชีวิต	697,872.50	185,769,430.84
กุ้งขาวมีชีวิต	257,439.00	36,491,682.31

ปริมาณ (ร้อยละ)

มูลค่า (ร้อยละ)

รูปภาพที่ 2 ปริมาณและมูลค่ากุ้งทะเลมีชีวิตส่งออกไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน ปี พ.ศ.2560 จำแนกตามชนิดกุ้งทะเล

เส้นทางการส่งออกกุ้งกุลาดำมีชีวิตเพื่อบริโภคไปสาธารณรัฐประชาชนจีน ผ่านทางท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

การส่งออกกุ้งกุลาดำมีชีวิตเพื่อการบริโภคไปสาธารณรัฐประชาชนจีนผ่านทางด่านตรวจสัตว์น้ำท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ จากข้อมูลการตรวจสอบย้อนกลับพบว่ากุ้งกุลาดำเกือบทั้งหมดถูกรวบรวมมาจากภาคใต้ของประเทศไทย เช่นจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต พังงา กระบี่ นครศรีธรรมราช และระนอง นอกจากนี้ยังถูกรวบรวมจากภาคกลางบางส่วน ได้แก่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และฉะเชิงเทรา เป็นต้น อย่างไรก็ตามเหตุผลที่ผู้ประกอบการเลือกส่งออกกุ้งกุลาดำมีชีวิตไปสาธารณรัฐประชาชนจีนผ่านทางท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เนื่องจากท่าอากาศยานภูมิภาคที่ตั้งอยู่ในภาคใต้ มีจำนวนเที่ยวบินไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนน้อยหรือไม่มีเที่ยวบิน ซึ่งแตกต่างกับท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ที่มีเที่ยวบินไปยังมณฑลต่างๆ ของสาธารณรัฐประชาชนจีนทุกวัน และมีจำนวนเที่ยวบินมากกว่า จึงสามารถส่งออกได้ปริมาณมากเป็นประจำทุกวัน นอกจากนี้ปริมาณความต้องการกุ้งกุลาดำในสาธารณรัฐประชาชนจีนมีตลอดทั้งปี โดยมีเส้นทางและกระบวนการในการส่งออกกุ้งกุลาดำไปสาธารณรัฐประชาชนจีนมีดังนี้

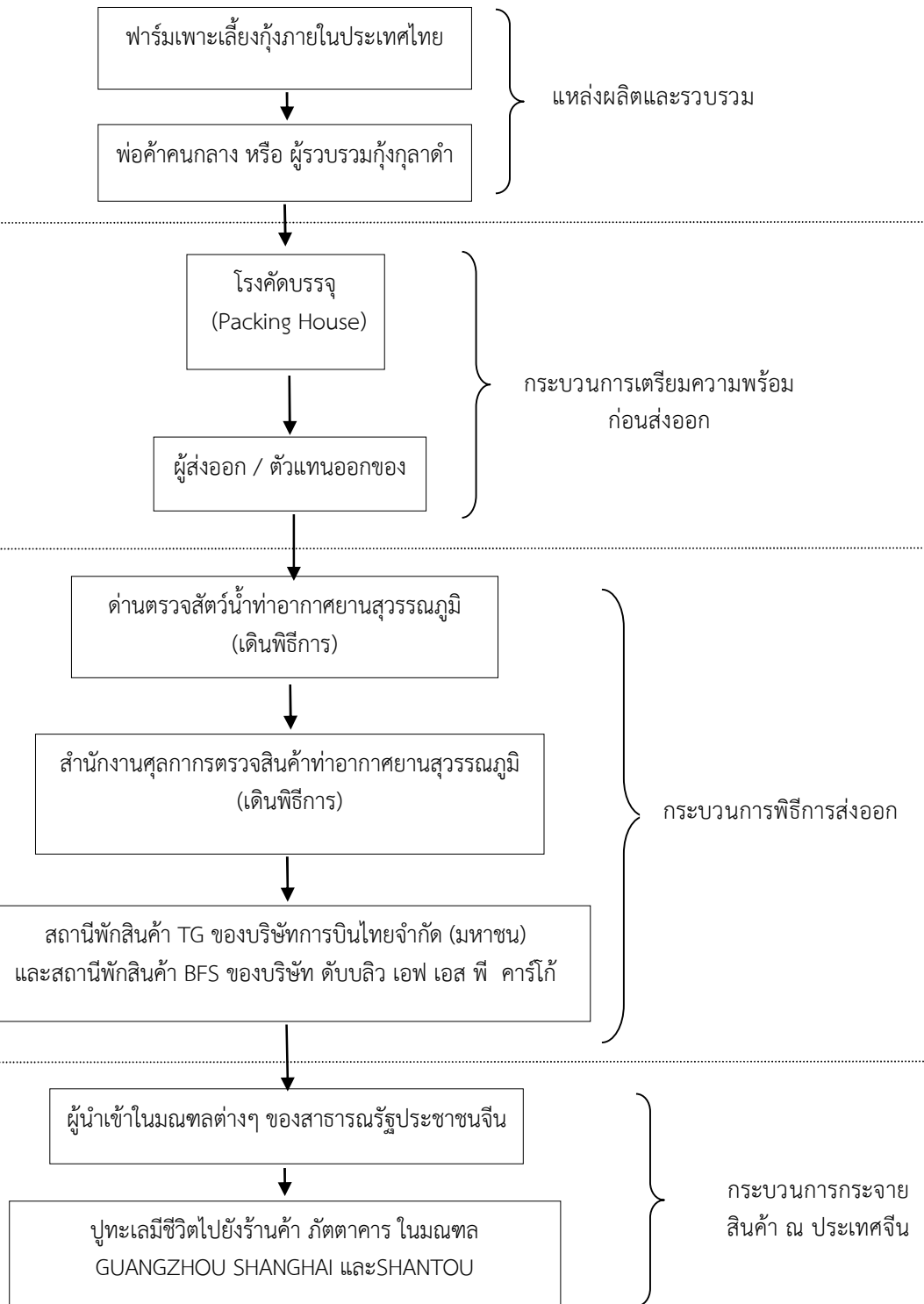
1. การขนส่งกุ้งกุลาดำมีชีวิตจากฟาร์มเพาะเลี้ยงที่ขึ้นทะเบียนฟาร์มกับกรมประมงโดยพ่อค้าคนกลาง หรือผู้รวบรวม หรือตัวแทนออกของ จะถูกบรรจุทุกใส่รถยนต์ที่ตัดแปลงโดยเฉพาะ โดยจะนำกุ้งกุลาดำมีชีวิตใส่ถังน้ำเค็มที่เติมอากาศตลอดเวลา มายังโรงคัดบรรจุ (Packing House) ที่ขึ้นทะเบียนกับ กองตรวจสอบคุณภาพสินค้าประมง (กตส.) ซึ่งโรงคัดบรรจุส่วนมากจะตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ ฯ หรือพื้นที่ใกล้เคียงบริเวณท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ โดยการขนส่งจากโรงคัดบรรจุมายังท่าอากาศยานสุวรรณภูมิจะใช้เวลาในการเดินทางไม่เกิน 1 ชั่วโมง

2. หลังจากกุ้งกุลาดำมาถึงโรงคัดบรรจุ โรงคัดบรรจุจะทำการน็อคกุ้งตามกรรมวิธีเฉพาะของแต่ละโรงคัดบรรจุเพื่อให้กุ้งสลบ ต่อมานำกุ้งกุลาดำบรรจุใส่ถุงพลาสติกถ่วงละ 10-12 กิโลกรัม เติมออกซิเจนบริสุทธิ์ที่ความเข้มข้นประมาณ 90 % โดยไม่ต้องใส่น้ำ และนำถุงพลาสติกบรรจุลงกล่องโฟม ใช้เวลารวมในการนำกุ้งขึ้นจากบ่อน็อคจนบรรจุเสร็จไม่เกิน 5-10 นาทีต่อกล่อง เพื่อรักษาอุณหภูมิในตัวกุ้ง หลังจากนั้นกุ้งจะถูกบรรจุไปยังท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

3. เมื่อสินค้ามาถึงท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ผู้ประกอบการหรือตัวแทนออกของจะแจ้งเจ้าหน้าที่ด่านตรวจสัตว์น้ำท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เพื่อตรวจสอบใบอนุญาต ใบรับรองเอกสารประกอบการส่งออกว่าถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ หากถูกต้องเจ้าหน้าที่ก็จะดำเนินการตรวจสอบสินค้า และออกใบรับรองสุขภาพสัตว์น้ำ (Live Aquatic Animal Health Certificate) เพื่อให้ผู้ประกอบการหรือตัวแทนออกของนำไปนำไปสำแดง ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยใช้เวลาในการเดินทางไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนประมาณ 4 - 5 ชม.

4. มาตรการในการควบคุมการส่งออกกุ้งกุลาดำมีชีวิตไปสาธารณรัฐประชาชนจีนผู้ส่งออก/ตัวแทนออกของจะต้องขอใบอนุญาตนำเข้าสัตว์หรือซากสัตว์ออกนอกราชอาณาจักร (แบบ ร.9) ก่อนวันส่งออกหรือในวันที่ส่งออกตามพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ.2558 และยื่นคำขอ Application for the Importation of Live Aquatic Animal for Food into the People's Republic of China ตามข้อกำหนดของสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยยื่นขอผ่านE-mail bkkfio.hc@gmail.comและการยื่นใบคำขอแจ้งดำเนินการส่งออกสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ (DOF3) ผ่านทางE - mail bkkexport.permit@gmail.com เพื่อออกใบแจ้งดำเนินการส่งออกสัตว์น้ำหรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ (DOF4) ประกอบกับการยื่นใบรับรองตนเองว่าแหล่งที่มาของสัตว์น้ำ หรือผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำในการส่งออกตามมาตรา 92 วรรค 2 แห่งพระราชกำหนดการประมง พ.ศ.2558 และพร้อมให้เจ้าหน้าที่ตรวจสินค้า ณ วันส่งออก

แผนภูมิเส้นทางการส่งออกกุ้งกุลาดำมีชีวิตเพื่อบริโภคไปสาธารณรัฐประชาชนจีน ผ่านทางท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

บทวิเคราะห์ประเด็นเชิงบวก ความท้าทายต่อระบบการส่งออก

ในปัจจุบันความต้องการกึ่งกลาดำมีชีวิตเพื่อบริโภคส่งออกไปสาธารณรัฐประชาชนจีนมีมาก ซึ่งที่ผ่านมาการส่งออกยังมีอุปสรรคในเรื่องของระบบโลจิสติกส์ ทั้งในเรื่องระยะทางในการขนส่งมายังท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ เนื่องจากท่าอากาศยานในส่วนภูมิภาคมีเที่ยวบินไปสาธารณรัฐประชาชนจีนน้อยหรือไม่มีเที่ยวบิน ทำให้ผู้ส่งออกต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการขนส่งกึ่งกลาดำมายังท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ในอนาคตหากประเทศไทยมีการขยายหรือเพิ่มเที่ยวบินของท่าอากาศยานส่วนภูมิภาคไปยังมณฑลต่างๆ ของสาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้ส่งออก/ตัวแทนออกของ ก็ จะลดระยะเวลาในการดำเนินการและลดค่าใช้จ่ายปริมาณการส่งออกกึ่งกลาดำมีชีวิตเพื่อบริโภคส่งออกไปสาธารณรัฐประชาชนจีนเพิ่มขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะ

ผู้ส่งออก หรือตัวแทนออกของที่ส่งออกกึ่งกลาดำมีชีวิตไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนจะต้องปฏิบัติตามระเบียบของสถานคัดบรรจุ (Packing House) ที่ขึ้นทะเบียนกับกองตรวจสอบคุณภาพสินค้าประมง (กตส.) โดยเคร่งครัดในการส่งออกกึ่งกลาดำมีชีวิตไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน ทั้งนี้ที่ผ่านมากองตรวจสอบคุณภาพสินค้าประมง (กตส.) ก็ได้มีมาตรการลงโทษผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบโดยการระงับสถานคัดบรรจุ (Packing House) หรืออาจจะยกเลิกใบอนุญาตสถานประกอบการนั้นที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบกองตรวจสอบคุณภาพสินค้าประมง (กตส.) โดยจะต้องเพิ่มความถี่ในการตรวจสอบโรงคัดบรรจุเพื่อป้องกันการกระทำผิดของผู้ส่งออก/ตัวแทนออกของเพราะเมื่อเกิดปัญหาขึ้นมาจะส่งผลกระทบต่อผู้ส่งออก/ตัวแทนออกของรายอื่นๆ ด้วย

เจ้าหน้าที่ด่านตรวจสัตว์น้ำ ไม่สามารถทราบได้ว่ากึ่งกลาดำมีชีวิตที่ส่งออกไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้น ผู้ที่อยู่ในห่วงโซ่อุปทานตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดของการส่งออกสัตว์น้ำมีชีวิตเพื่อบริโภคไปประเทศจีนหรือไม่ โดยเฉพาะการที่จะต้องนำกึ่งกลาดำมีชีวิตจากฟาร์มเพาะเลี้ยงที่ขึ้นทะเบียนกับกรมประมงเท่านั้น อย่างไรก็ตามหากกรมประมงมีกลไกในการตรวจติดตามเส้นทางของสินค้าตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ รวมถึงระบบตรวจสอบย้อนกลับที่เข้มแข็ง ส่งผลให้เมื่อเกิดเหตุการณ์แจ้งเตือนความปลอดภัยในอาหาร ประเทศไทยโดยกรมประมงจะสามารถยืนยันที่มาของสินค้าได้อย่างถูกต้อง และเป็นการสร้างความมั่นใจต่อผู้บริโภค ณ ประเทศปลายทาง ที่ยังเลือกซื้อกึ่งกลาดำจากประเทศไทยได้

